

دعبل خُزاعی

و قصیدہٴ تائیہ او

نوشتہ

بافر قربانی زرین

نشر کتاب مرجع
تهران، ۱۳۹۲

نشرکت کتاب مرجع

وابسته به مؤسسه فرهنگی هنری کتاب مرجع

دعبل خُزاعی و قصیده تائیه او باقر قربانی زَرّین

مجموعه کتابخانه دانشنامه جهان اسلام (۴۲)

دبیر مجموعه: مالک حسینی

همکار و مشاور: محمد جوهرچی

چاپ اول ۱۳۹۲

نسخه ۲۲۰۰

تظارت بر صفحه آرایی: رحیم اخباری

لیتوگرافی: هزاره

چاپ و صحافی: آریاک

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۵۲۹۷-۵۱-۲

قیمت: ۱۴۰۰۰ ریال

حقوق چاپ و نشر محفوظ است

این کتاب با استفاده از تسهیلات حمایتی معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتشر شده است.

دفتر مرکزی و فروشگاه کتاب مرجع: خیابان فلسطین، پلاک ۱۵، میدان فلسطین، شماره ۳۸۰.

تلفن و دورنگار ۸۸۹۶۱۱۳۰۳ - ۸۸۹۶۱۷۹۸

واحد پخش: خیابان ولی عصر، ترسیده به خیابان فاطمی، خیابان شهید حمید صدر، شماره ۴۴.

تلفن و دورنگار ۸۸۸۰۲۰۰۱ - ۸۸۹۱۴۰۲

www.ketabmarja.com

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

فروست

شابک

وضعیت فهرست نویسی

موضوع

موضوع

موضوع

رده بندی کنگره

رده بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

: قربانی زَرّین، باقر. ۱۳۴۱-

: دعبل خُزاعی و قصیده تائیه او/ باقر قربانی زَرّین

: تهران: کتاب مرجع. ۱۳۹۲.

: ۱۰۴ ص

: کتابخانه دانشنامه جهان اسلام، ۴۲. دبیر مجموعه مالک حسینی.

: ۹۷۸-۶۰۰-۵۲۹۷-۵۱-۲

: فنی

: دعبل خُزاعی، ۱۲۸-۲۴۶ ق. -- نقد و تفسیر

: شعر عربی -- قرن ۳ ق -- تاریخ و نقد

: شعر مذهبی عربی -- قرن ۳ ق -- تاریخ و نقد

: ۱۳۹۲ ۲۵۳۲/۴:۷ PJA

: ۸۹۲/۷۱۳

: ۳۰۹۴۸۹۲

فهرست مطالب

پیشگفتار	سه
۱. دعبل خُزاعی	۱
۲. قصیده تائیه دعبل	۲۱
۳. متن قصیده تائیه و ترجمه آن	۲۷
پی‌نوشت‌ها و منابع	۶۱
نمایه	۸۳
نشانه‌ها و اختصارات	۸۹

بیشگفتار

نقد و بررسی شرح حال شاعران و نویسندگان افزون بر آگاهی از رخداد‌های زندگانی آنان فایده‌ی گسترده‌تر نیز دربردارد؛ و آن، روشنگری تاریخی، سیاسی و اجتماعی دوران زندگی آنان است. در این میان زندگانی شاعرانی که عقاید خود را در ضمن سروده‌هایشان بیان کرده‌اند بیش از دیگر سخن‌سرایان نیازمند واکاوی و بررسی است؛ چرا که به دلیل دشمنی‌های مخالفان آنان حقایق زندگانی‌شان گاه وارونه گشته و تصویری نادرست از ایشان ترسیم شده است. دُعْبَل خُزاعی در زمرهٔ این شاعران است. وی در طول عمر خود یک قرن - از حق اهل بیت علیهم السلام دفاع کرد و چندین خلیفهٔ عباسی را هجو نمود و در پایان نیز جان خود را در این راه از دست داد؛ و البته روشن است که نمی‌توان انتظار داشت چنین شاعری نزد قلم‌به‌دستان و تاریخ‌نگارانِ دربار چهره‌ای مقبول قلمداد گردد و فضایلش گفته آید و سروده‌هایش مصون ماند.

کتاب حاضر شامل سه بخش است. در بخش نخست تاریخ زندگانی دُعْبَل، خاندان او و رخداد‌های زندگانی پرماجریش با استناد به کهن‌ترین

منابع موجود بررسی شده و جایگاه ادبی دعبل و تأثر او از شاعران پیشین و تأثیرش بر سخن‌سرایان سپسین و ویژگی‌های سروده‌ها و سبک اشعارش مورد نقد و تحلیل قرار گرفته است. گفته‌های مورخان، از دیرباز تا کنون، و همچنین آراء مستشرقان به دقت نقل و نقد و بررسی شده و سعی بر آن بوده تا حتی‌المقدور چهره واقعی شاعر ترسیم گردد.

در بخش دوم قصیده بلند تائیه دعبل، که شهره آفاق گشته و نامش را جاودان ساخته، و نیز شرح‌ها و ترجمه‌هایش معرفی شده و چگونگی عرضه قصیده توسط شاعر به حضرت امام رضا علیه‌السلام و استقبال اهالی قم از دعبل مطرح شده است. در بخش سوم و پایانی نیز متن قصیده به همراه ترجمه آن آمده است.

هرچند این گفته در جای خود درست است که شعر، ترجمه‌ناپذیر است ولی از آنجا که «ما لایدرک کُلّه، لایترک کُلّه» و «المیسور لایترک بالتمعسور» و «آب دریا را اگر نتوان کشید ...» سعی کردم ضمن وفاداری به متن قصیده، حتی‌المقدور، ترجمه‌ای تاخر، روان و گویا از ابیات فراهم آورم تا فارسی‌زبانان و دانشجویان استفاده بیش‌تری از آن بنمایند. امیدوارم که این خدمت ناچیز ادبی و فرهنگی مقبول افتد و این کتاب مورد استفاده خوانندگان و ادب‌دوستان قرار گیرد. بسمه و کرمه.

باقر قربانی‌زادین

تأبستان ۱۳۹۱

شکل دایرةالمعارف کتاب حاضر در دانشنامه جهان اسلام (جلد ۶، تهران ۱۳۸۰؛ جلد ۱۷، تهران ۱۳۹۲) در قالب مقاله‌هایی چاپ شده است. آماده‌سازی علمی آن مقاله‌ها حاصل زحمات گروه زبان و ادبیات است. بخش‌های ویرایش و کتابشناسی بنیاد دایرةالمعارف اسلامی هم ویرایش زبانی و استنادی آن‌ها را به عهده داشته‌اند که تلاش آنها سزاوار سپاس بسیار است. همچنین همت آقای سیدناصر موسوی جزایری، مدیرعامل مؤسسه کتاب مرجع، و همکاران ایشان، به‌خصوص خانم معصومه خرمن‌دار و آقای علی لبافی، در انتشار مجموعه کتابخانه دانشنامه جهان اسلام شایسته تقدیر فراوان است.

دبیر مجموعه